

BÜŞRA CEBECİ - NEVŞİN MENGÜ
“Herkes İstedığı Gibi Yaşasın”

BÜŞRA CEBECİ 1993 yılında doğdu. Selçuk Üniversitesi'nde gazetecilik okudu. Sendika.org'da muhabirliğe başlayan Cebeci, Bianet'teki stajının ardından 2018-2020 yılları arasında Medyascope'ta, daha sonra Sözcü.tv'de muhabirliğe devam etti. Daha çok siyasal İslâm ve Müslüman camia alanında çalışan Cebeci, şu an gazeteciliğe bağımsız olarak devam ediyor.

NEVŞİN MENGÜ 1982 yılında doğdu. TED Ankara Koleji'nden sonra Bilkent Siyaset Bilimi bölümünü bitirdi. Galatasaray Üniversitesi'nde Toplumsal İncelemeler yüksek lisansı yaptı. 2004 yılından bu yana habercilik yapan Mengü, Kanaltürk, Habertürk, TRT Türk televizyonlarında ve *Hürriyet* gazetesinde muhabir olarak çalıştı. CNNTürk televizyonunda 2011-2017 yılları arasında ana haber bültenini sundu. Kariyerine bağımsız gazeteci olarak devam eden Mengü'nün 2009 İran seçimini kaleme aldığı *İnsanın Düşünmekten Canı Yanar mı?* isimli bir kitabı daha bulunmaktadır.

İletişim Yayınları 2989 • Bugünün Kitapları 254

ISBN-13: 978-975-05-3051-7

© 2021 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2021, İstanbul

EDITÖR Kıvanç Koçak

KAPAK Suat Aysu

KAPAK FOTOĞRAFI Gökhan Kam

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Oben Üçke

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

BÜŞRA CEBECİ - NEVŞİN MENGÜ

“Herkes İstedığı Gibi Yaşasın”

Türkiye ve İran'daki Kadınların
Başörtüsünü Çıkarma Pratikleri

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Kimse Aynı Kalamaz... • NİLGÜN TOKER.....7

Türkiye

BÜŞRA CEBECİ

Sunuş.....15

Baba Dini mi, Koca Dini mi?

Size Ne Lazımdı?.....23

Hizbullah'ın Yenemediği Kız Çocuğu.....39

Hafızlar da “İnanmak” İçin Çabalarlar

ve Hafızlar da Bazen Başaramazlar.....49

“15’imde Kendi Kararlarımı

Alabilecek Olgunluktaım,

24’ümde ise ‘Akıllı Bulanmış’ Bir Çocuk!”.....55

Dinin Kadına Yönelik Şiddet Konusunda

İşlevsel Bir Kılıfa Dönüşmesi.....71

Yalnız Yürümemeye Karar Veren Melda ve Hikâyelerin Sandıktan Çıkışı	85
“Kadınları Dinledikçe Anladım, Bu Küçük Şehirde Yalnız Değilim”	97
Sonuç Yerine: Başörtüsü Özgür, ya Başörtülü Kadın?	105

İran

NEVŞİN MENGÜ

Kimin Ahlâkı?	113
Bir Görünme Aracı Olarak Başörtüsü	127
Elham Yazdiha: “İran’da İki Hayat Var”	139
İranlı Bir Kadın Sporcu	145
Humeyni Başörtüsü İçin Ne Derdi?	151
Savaş’ın Annesi	155
Pembe Başörtüsünün Zaferi	161

ÖNSÖZ

Kimse Aynı Kalamaz...

NİLGÜN TOKER

Farklı grupların aslında aynı cezalandırma pratiğiyle KHK zulmünün nesnesi yapılmasından bir süre sonra, benim gibi ihraç edilmiş, uzun yıllardır da görmediğim eski bir öğrencimle buluşmaya giderken değişmiş olsa da onu kolay tanıyacağımı düşünüyordum, çünkü muhtemelen buluşacağımız yerdeki tek başörtülü olacaktı. Öyle olmadı. Karşıma dikilen, kısacık kesilmiş saçlarıyla “başka” bir kadındı; başörtüsüz ve “herkes gibi” giyinmiş, solgun bir kadın. Hoca olmanın deformasyonu, “Nasılsın?” demeden “Niye?” diye muhabbete başlayınca, o günden beri beynime çakılmış bir cümle duydum: “Görünmez olmak için hocam!” Suçlulaştırılma ve damgalanmanın şiddetiyle, fark edilmeyecek bir biçim almaya zorlanmak... Oysa görünmez olmanın ne şiddetli bir eşitsizlik kategorisi olduğunu anlatmamış mıydım ben zamanında Rousseau’ya değinirken? Bir şiddetin başka bir şiddete razı olmaya zorlaması...

Sanki bir seçim gibi algılanabilecek bir “değişim” kararının, aslında seçim değil, zorlanma olduğunu, olduğumuz gibi olmaya devam edemeyeceğimizi anladığımızda aldığımız

kararların özgürlükle ilişkisi olmayan bir “mecbur olma” durumu olduğunu kuramsal olarak bilerseniz de karşınızdaki “acı”yı hissettiğinizde başka bir şey öğreniyorsunuz: Kendini saklamak, saklanmak, diğerlerinin yargısından uzak kalmak için çabalamak, görünmez olmak, haklılığınızı tanıyan birilerinin de olmaması yalnız olduğunuz anlamına da geliyor ve cesaret, ancak sizin haklılığınızı onaylayanların varlığına dair bir umutla sahip olunabilecek bir güç. Kahramanın cesareti de buradan gelmiyor mu?

Başını açmak ya da örtmek kararının bir zorlama olduğu her durum, tıpkı tüm mecbur bırakılmalarda olduğu gibi, bir şiddettir. Çünkü başka türlü olma şansına yönelik bir müdahale, aynılığa mahkûm etme ve dolayısıyla kişi olmaktan, bağımsız değer ve hak taşıyıcılığından çıkarmadır. Ancak başını örtme ya da açma kararının “kendi” kararımız olduğu, başka türlü olmayı seçtiğimizi ilan etme cesareti gösterdiğimiz çoğu durumda şiddete maruz kaldığımız da açık. Aynı kalma, sabitleme ve değişme, yerinden oynatma arasındaki gerilim şiddetlidir. Bu nedenle verili olandan, içine doğduğumuz halden çıkmaya her kalkışma aslında bir “kendi olma” kalkışması olarak bir çatışmayı zorunlu olarak içerir.

Çatışma, gerilim farklılaşmaya, değişmeye, harekete yapısal olarak içkindir. Bu –dönüştürücü eylem olarak– çatışmanın bir gerilim olduğu doğrudur ama bir şiddete dönüşmesi zorunlu değildir; ancak gerilimin tarafları arasındaki ilişki bir zıtlık değil, bir farklılık olduğu durumda şiddete dönüşmeyecek bir çatışma mümkün olur.

Çatışmanın bir zor ile, şiddetle sona ermemesinin tek yolunun bir karşılıklı tanıma bağıntısının kurulması olduğunu, hukukun da bu bağıntının ifadesi olduğunu Hegel’in bize öğrettiklerinden biliyoruz. Bir kadının, hatta küçük bir kız çocuğunun içine düştüğü çatışmadan “tanınmayla” çı-

kacağını, şiddete maruz kalmadan, suçlaştırılmadan, dışlanmadan “başka” olma hakkını elde edeceğini hayal etmek mümkünse de hakikati ilan etme sorumluluğumuzla söyleyelim: Değişme hakkının herkese ait olan bir hak olmadığı, eşitsizliğin en köklü nedenlerine gizlenen bir sabitlenmeye mahkûm edilenler olduğu bir tarih, dinamiğini değişme hakkını “izinsiz” kullananlarının eylemlerine borçludur.

Hareketin farklılaşma, değişme olarak gerçekleştiği yer, insani eylem, deneyim alanı, tarihtir. Bu nedenle tarihe ait olmak, aynılığın aşılması farklılaşmanın, dolayısıyla çatışmanın taşıyıcısı olmak, özne olmak, bir kimliğe sahip olmaktır. Kim olduğumuza vereceğimiz yanıt, kendi hikâyemizdir. Buradaki “kendi”, kendi seçtiğimizi, kendimizin kararı olanı gerçekleştirdiğimiz yapıp etmelere işaret eder. Hem kendimizi kendi eylemimizde tanırız, hem de diğerlerinin tanımasına sunduğumuz şey bu kendimizdir. Bu nedenle değişme hakkı, değişik olma hakkını da içeren bir şekilde aslında kendi olma hakkının ifadesidir ki, “Kimse aynı kalmaz” çılgılığında yankısını bulur. Diğerlerinin tanımasına sunduğumuz kendilik o halde, seçtiğimiz, kendimize ait olan eylem ve temsillerdir. Eğer bir kadın, “Ben sadece başımdaki örtüden ibaret değilim” diyorsa, diğerlerinin görme açısına sokmak istediği başka şeyler vardır, o örtünün görülmesini engellediğini düşündüğü. Başkalarına benzemeye zorlanmaya ya da benzerlerine kapanmaya mecbur kalmaya itiraz olarak okunabilecek bir cümle, bir hikâyesi olduğunu, seçimleri, kararları, zorlanmaları, özgürleşmeleri olduğunu bildiren bir cümle...

Bir değerler dünyasına doğar, bu dünyanın değerlerini kendi değeriniz kılar ya da başkalaşır, farklı değerlere yönelirsiniz. Değişme hakkı, bir değerler sistemini sürdürmeyi seçmeyi de iptal etmeyecek bir şekilde aslında seçme hakkıdır ama bu hak özgürlüğe işaret eden bir hak olarak an-

çak seçebilir olduğunuzda, seçme kapasitenizi icra edebilecek bir güce sahip olduğunuzda, yani bir “kendi olma” riskine atıldığınızda vardır ve gerçektir. Çağdaş dünyanın toplumsallaşma kuramının temel iddiasına, herkesin istediği biçimde ve yerde yaşamayı seçme hakkına sahip olduğu, kimşenin içine doğduğu yapı ve değerlerde kalmaya zorlanamayacağı iddiasında olan bir özgürlük tasavvuruna dayanan bir zamanın çocuklarının, bu iddiayı gerçek kılma çabalarına ne tür bedeller ödendiğini gördüğünde, değişmemenin kutsallaştırıldığı tahakküm siyaseti de güçleniyor mu? Doğru, değişme hakkını icra etmek, kendin olmanın peşine düşmek bir riske de atılmaktır. Bu nedenle de olmak istediği şeye yönelme cesareti talep eder. Bu cesaretin ancak bu yönelimi haklı bulacakların varlığıyla mümkün olduğunu söylediğimize göre, değişmemeye zorlananlara “Asla yalnız yürümeceksin!” demek kadar güçlendirici bir çağrı olamaz. Çünkü özgürlük ancak kolektif bir ilişki, eylemlilik içinde gerçekleşir. Birimizin özgürlüğünün sadece diğerlerinin özgürlüğüyle mümkün olduğunu bildiğimizde, değişmenin/değiştirmenin, dönüşmenin/dönüştürmenin öznesi oluruz.

Hikâyenizi diğerlerinin yargısına açmak, anlatmak, sadece olan bitenin serimlenmesi değil, işte tam da özneliği açığa vuran kendi eylemi üzerine yargının da paylaşılmasıdır. Ortaklaşma, yargılar arasında bir dolayımın varlığına bağlıdır. Bu nedenle bir hikâyeyi dinlemek, kanaatler karşılaşmasıdır da. Ancak bu dolayımınla diğerini görür ve tanırız. Ancak bu dolayımınla farklı, başka hikâyelerin özneleri, ortak bir hikâyenin de yazarı olabilirler.

Hikâyelerin size öğrettikleri, sizi de değiştirecektir. Elinizdeki kitaptaki hikâyeler, başörtülü öğrencilerime kendi “doğrumla” yaklaştığımı, önce onlara ne istediklerini sormadığımı da öğretti. Zulme karşı çıktığımı, başlarını açmaya zorlanamayacaklarını düşünerek, tuvaletlerde başörtülerini

açıp derse girmeye çalıştıklarını her gördüğüm anda “Çıkar-
mayın” demekte haklı olup olmadığını, her birinin başka
hikâyesi olabileceğini, başörtülü öğrencilerimin toptan bir
zulme uğramalarının benim de onları “toptan” görmeme yol
açmasına izin vermiş olabileceğime dair sorularım var şimdi.
Ailesiyle bölüme geldiğinde başörtülü olan bir öğrenci-
me daha sonra odama başörtüsüz geldiğinde “Niye açtın ki?
Bizim bölümde açman gerekmez” derken acaba onun açma
istegini de engelleyip engellemediğimi düşünüyor, bir otorite-
nin yetki alanından çıkmışken bu kez başka bir otoritenin
yargısından çekindiği için mi başını açmamıştır acaba, diyo-
rum. Hikâyeler zihnimizi genişletir, yeni kelimeler öğretir
ve yargı gücü kapasitemiz genişler. Dolayısıyla benzer tem-
sillerin farkı görmemizi engellemesine izin vermemeliyiz.

İster Türkiye’de ister İran’da ya da başka bir yerde olsun,
değişme inadını sürdüren ve değişebilmek, benzerliğe, aynı-
lığa mahkûm kalmamak için başka bir dünya hayalini ger-
çek kılmaya çalışan bu kadınların hikâyeleri bana bir şey da-
ha öğretti: Değişme hakkı, hiçbir şey için feda edilemeyecek
şekilde kendi olma talebinin ifadesidir. Bu nedenle bir öğ-
rencimden de özür dilemeliyim: 28 Şubat zamanlarında ba-
şını açmaya karar veren bir öğrencime, “Şimdi siyaseten aç-
mamalısın” diyerek, nasıl başka bir zorlamaya onu mahkûm
ettiğimi (neyse ki beni dinlememişti!) fark ettiğime göre,
şimdi beni affetmesini umabilirim.

Türkiye

BÜŞRA CEBECİ

Sunuş

Son yıllarda, özellikle gençler arasında deizmin ve ateizmin yaygınlaşmasına dair tartışmalar sık sık gündeme geliyor. KONDA'nın 2008-2018 yılları arasında yaptığı "Biz kimiz? Hayat Tarzı" araştırması¹ oldukça dikkat çeken verilere sahiptir. Bu veriler arasında son on yılda kendisini dindar/muhafazakâr olarak tanımlayanların oranının yüzde 25'ten yüzde 15'e düşüşü, gençlerin kendilerini çoğunlukla "modern" olarak tanımlaması, yine gençlerde oruç tutanların oranının yüzde 74'ten yüzde 58'e düşmesi, düzenli olarak namaz kılanların oranının yüzde 27'den yüzde 24'e gerilemesi, geç evlilik ve yalnız yaşayanların artması gibi veriler Türkiye'nin sıkı bir dönüşümden geçtiğini gözler önüne seriyordu.

2018'in Mart ayında, yazar İhsan Fazlıoğlu'nun bir paneldeki konuşmasıyla birlikte birden bire "başörtülü ateist kadınları" da konuşmaya başladık. Fazlıoğlu, "15 Temmuz'dan bu yana benim odama 17 tane başörtülü, deist bile değil tanrıtanımaz öğrenci gelip benimle bu konuları konuş-

1 KONDA, "2008-2018 Yaşam Tarzları Araştırması: 10 Yılda Ne Değişti?", <https://interaktif.konda.com.tr/tr/HayatTarzlari2018/#7thPage/1>

tular. Başörtülü, öyle geleneksel de değil, bildiğin başörtülü. Aileleri de örtülü aile. Ortak neden, sahnede dini temsil ettiğini söyleyen insanların eylemlerinin sonucudur. Mesele bu kadar ciddidir. Bu sonuçlarla yüzleşmezsek 30 yıl sonra çok farklı şeyler konuşuyor oluruz” diyordu. Açıklamaları pek çok soruyu ve tartışmayı beraberinde getirirse de Fazlıoğlu, konuya dair başka bir yorum yapmadı ve tartışmalara dahil olmadı.

Bu açıklamanın üzerinden henüz bir ay bile geçmemişti ki, Konya Milli Eğitim Müdürlüğü, “Gençlik ve İnanç” adı altında bir çalıştay raporu yayımladı. İmam hatipli gençler arasında deizmin yaygınlaştığı ve eşcinselliğin normal, hatta sempatik karşılandığı gibi belirlemelerin yer aldığı bu rapor daha sonra alelacele kaldırıldı. Ancak rapor birden bire yok olsa da erişimde kaldığı kısacık sürede gençlerin dönüşümüne dair tartışmaların fitilini ateşlemeye yetti.

Başörtüsünün “mücadele” dinamiğini değiştiren dönüşüm

Türkiye’de yıllar içinde pek çok dinamiğin hızla değiştiğine şahit oluyoruz, onyıllardır hemen her açıdan tartıştığımız başörtüsü meselesi de bu dönüşümden nasibini alıyor elbette. Geçmişte ateşli eylemlerin, omuz omuza mücadelenin simgesi olan başörtüsü, bugün de bir mücadelenin orta yerinde duruyor. Fakat geçmişte bir grup kadının “Özgürlük” sloganlarının öznesi olan başörtüsü, bugün bir başka grubun prangası olarak karşımıza çıkıyor.

Öncelikle bu pranga meselesini açmakta fayda var. Zira başörtüsü yalnızca başını istemeyerek örten kadının değil, inandığı, sevdiği, benimsediği için başını örten kadının da prangası haline geliyor. Başörtülü kadının bugün okula başörtüsüyle girememek gibi bir sorunu yok. Fakat başörtülü

kadın bulunduğu mekânlardan gezdiği insanlara, içtiği sigaradan kıyafetinin kesimine kadar herkese açıklama yapmak zorunda bırakılıyor. Muhafazakâr iktidarı desteklememesi tuhaf karşılanıyor, eylemlerde görünmesi abes duruyor, alkollü bir mekânda oturduysa derhal fotoğrafı çekilip sosyal medyada paylaşılabilir. AKP iktidarı döneminde okulunu okuyabilen, mesleğini eline alabilen başörtülü kadının yeni prangası bireyselliğinin yok sayılması oluyor.

Başörtüsünün bir pranga haline geldiği diğer grup ise başörtüsünü istemeye istemeye takan kadınlar. Zamanında ister kendi tercihiyle olsun, ister ailesinin zoruyla olsun bir kadının bir defa kapandıktan sonra başörtüsünü çıkarması tuhaf karşılanan bir durumdu. Başörtüsünü çıkarmış bir kadın da bundan birkaç sene öncesine kadar yakın çevresinin dedikodu malzemesinden başka bir şey değildi. Günümüzde ise başörtüsünü çıkarmak hem bir mücadele biçimi hem de başlı başına bir mücadele sebebi olarak karşımıza çıkıyor.

* * *

Bu konuyla ilgili çalışmaya başladığımda yalnızca iki aylık gazeteciydim ve konuştuğum kadınların bana güvenmesini sağlayacak ne adım ne de çalışmalarım vardı. Bana güvenmelerini sağlayacak tek şey, onlarla benzer süreçleri yaşamış bir kadın olmamdı. Endişelerini, gizlenme çabalarını, yalnızlaşmalarını, çekinmelerini, kısacası onlara ait pek çok duyguyu anlıyordum. Bu sebeptendir ki, görüşmelerimiz çoğunlukla karşılıklı ağlaşmalarla ve kahkahalarla geçti.

Her birinin kimliğinin gizli tutulmasıyla ilgili farklı endişesi vardı. “Bu kadınlar katil mi? Neden kimliklerinin gizliliği bu kadar önemli?” denilebilir. Nitekim her bir hikâyeyi okuduğunuzda bu soruyu aklınızda tutmanızı isteyeceğim. Zira katil olsalar kimliklerinin ortaya çıkmasından bu kadar endişe duymazlardı belki de! Söyleşi yaptığım bir kadı-

nın beni arayıp, “Çocuklarımı hafta sonu görebildiğimi yazmışsın, beni oradan bulurlar” demesini hiç unutmayacağım örneğin.

2018’in Şubat ayında Bianet için hazırladığım, Çiçek Ta-haoğlu’nun da editörlüğünü üstlendiği “Başörtüsü Müca-delesinin Değişen Yolculuğu” adlı yazı dizisine² başlarken, Türkiye’de başörtüsünü çıkararak kadınların var olduğundan ve bu kadınların yaşadığı zorlu süreçlerden haberdardım fakat bunun ne kadar büyük bir kitlenin sorunu olduğunu tahmin edemezdim. Bu konu üzerine akademik çalışmalar yapılmadıkça halen kesin bir şey söyleyemeyiz fakat aradan geçen bunca zamanda sosyal medya hesaplarımdaki mesaj kutularımın ve mail kutumun hiçbir zaman boş kalmadığını da belirtmeliyim.

O günden bugüne arkası kesilmeyen bu mesajlarla pek çok kadın kendi sürecini benimle paylaştı. Kimisi sadece içini dökmek istediğini söyledi, kimisi ailesini nasıl ikna edeceğine dair benden öneri istedi, kimisi de kendisi gibi kadınların var olduğunu görmenin onu ne kadar güçlü kıldığını anlattı.

Birbirini bulan kadınlar, bir bir gün yüzüne çıkan hikâyeler: Yalnız Yürümeyeceksin

Başörtüsünü çıkarma korkusunun arkasındaki en büyük sebeplerden biri şüphesiz ki, yalnızlık hissi. Bu kadınların çoğu genç yaşta ve her biri dindar/muhafazakâr ailelerde büyümüş, dolayısıyla başörtüleriyle bir nevi ailelerinin dindarlığını da temsil ediyorlar. Başörtülerini çıkarma kararları da kendi başlarına kolayca alabilecekleri bir karar olmuyor haliyle.

2 “Başörtüsü Mücadelesinin Değişen Yolculuğu”, <https://bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/193792-basortusu-mucadelesinin-degisen-yolculugu>

Bu anlamda kadınlar, ilk etapta kendilerine karşı bir kavgaya veriyorlar, çünkü başörtülerini çıkarmalarıyla birlikte en başta aileleri olmak üzere, çevrelerindeki pek çok kişiden tepki alacaklar. Bu tepkileri göğüsleyip göğüsleyemeyeceklerinin, bu kararın böyle bir mücadeleye girmeye değil değmeyeceğinin hesabını yapıyorlar. Yalnızlaşma tam da bu noktada kendisini gösteriyor. Kararı bir şekilde ailelerine açıklarında birçok kadının sert tepkiyle karşılaştığını, bu sebepten de sindiğini ya da kararını erteleme yoluna gittiğini görüyoruz. Bana gelen mesajların anlamı da burada yatıyor. Kadınlar, kendileriyle benzer süreçleri yaşamış kadınların hikâyelerini merak ediyorlar, çünkü o hikâyelerde onlara yol gösterecek detaylar var, çünkü o hikâyeler kadınları yalnızlıktan kurtarıyor, bu süreci yaşayan başka kadınların varlığı onlara güç veriyor. Aslında bu mesajların altında belki de tek bir sebep yatıyor: Dayanışma ihtiyacı.

Kadınların hikâyeleri gün yüzüne çıktıkça, onlar da birbirlerini buldular, dayanıştılar, ne kadar benzer ya da farklı süreçten geçtiklerini konuşmaya başladılar. Kadınlar, bu kararlarından utanmayı bıraktıkça hikâyelerini sandıklarından çıkarmaya ve bir bir paylaşmaya başladılar. Bu noktada, başörtüsünü çıkarmak isteyen fakat ailesini ikna edemediği için ikili hayat yaşayan bir kadının kurduğu, diğer kadınların desteğiyle de hayata geçirilen “Yalnız Yürümeyeceksin” adındaki bir blog,³ kadınların hikâyeleri için bulunmaz bir mecra oldu.

Sosyal medya linçini bölüşmek: #10YearsChallenge

“Başörtüsü Mücadelesinin Değişen Yolculuğu” adlı yazı dizisi için konuştuğum kadınların tanınmaktan ne kadar çekindiğinden bahsetmiştim. Fakat oradaki hikâyeler pek çok

3 <https://yalnizyurumeyeceksin.com/>

kadını cesaretlendirdi, güç ve ilham verdi. Yazı dizisinin yayımlanmasından bir yıl sonra ise bir sosyal medya akımı, başörtüsünü çıkaran kadınların kendilerini gösterdiği bir eylem biçimine dönüştü. İnsanlar, 10 yıl önceki fotoğraflarıyla 10 yıl sonraki fotoğraflarını #10YearsChallenge etiketiyle paylaşırken birden bire aynı etiketle başörtülü ve başörtüsüz fotoğraflarını paylaşan kadınlar belirdi. Kadınların çoğu bu fotoğraflarını özgürlük vurgusuyla paylaşıyordu. Bir süre sonra “Linç edileceğimi biliyorum ama işte benim dönüşümüm” gibi vurgularla paylaşılan fotoğraflar görmeye başladık. Bir kadın başörtülü ve başörtüsüz fotoğrafını paylaştı, tepki gördü, hakarete maruz kaldı. İkinci, üçüncü, dördüncü kadın gecikmedi, ellinci, altmışıncı kadın “Ben de buradayım” dedi... Kadınlar bir nevi kız kardeşlerini yalnız bırakmadı, onun sosyal medya linçini, ona edilen hakaretleri bölüştüler.

Bu #10YearsChallenge akımıyla iyiden iyiye görünür olan kadınlarla birlikte bir tartışma daha alevlenmiş oldu. Her yaştan kadının katıldığı bu akım, sosyal medyanın ardından medyaya, gazetede ki köşe yazılarına taşındı. Bu noktadan sonra komplo teorileri kaçınılmazdı ve öyle de oldu. Gazeteci Mine Kırıkkanat, sosyal medya hesabından takipçilerine, başörtülerini çıkaran kadınlara dikkat edilmesi gerektiğini söyleyerek, kadınların bu eyleminin Fethullahçıların ya da Adnan Oktar cemaatinin bir planı olabileceğini duyurdu. Bu uyarı, hızla yayıldı. Kadınların fotoğraflarına “FETÖ’cü” yorumları gelmeye başladı ve hakaretler bu doğrultuda ilerledi. O dönem söyleşi verdiğim birkaç haber sitesinin paylaşımlarına benim için de “FETÖ’cü” ve “FETÖ’cülerin avukatı” yorumlarının geldiğini hatırlıyorum. Böylelikle, bu hoş gitmeyen eylem akla gelebilecek ilk hafta ile şeytanlaştırılmaya çalışıldı; halihazırda örgütsüz, güçsüz, ne kadar bir kitleyi temsil ettiği bile belli olmayan bu grup, bir de Fethul-

lahçı ya da Adnan Oktar cemaatinin bir parçası olmakla suçlandı ve hedef haline geldi.

Peki, bu kadınlar kim? Kitabın bu bölümünde, Türkiye’de başörtüsünü çıkaran kadınların hikâyelerini, yaşadıkları süreçleri, bu zorlu süreci nasıl aştıklarını ya da neden aşamadıklarını işleyeceğiz.

Her bir hikâyede kullanılan ismin, kadınların anonim kalmak istemesi sebebiyle değiştirildiği aklınızda bulunsun. Başta belirttiğim soruyu unutmadan, kitaba her hikâyenin ardından kendinize bu soruyu tekrar sorarak devam etmenizde fayda var: “Bu kadınlar katil mi? Neden kimliklerinin ortaya çıkmasından bu kadar çekiniyorlar?”